

European Union
European Regional
Development Fund

Rīcības plāns dabas un kultūras mantojuma pārvaldībai un ilgtspējīgai attīstībai Vidzemes reģionā

2018-2020

Ainava

(Avots: likums "Par Eiropas ainavu konvenciju", spēkā no 19.04.2007.)

Ainavu plāns

(Avots: Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam)

Teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā

Teritorijas attīstības plānošanas dokuments, ainavu pārvaldības plāns, kuru izstrādā kā nacionālā, reģionālā vai vietējā teritorijas attīstības plānošanas līmeņa tematisko plānojumu. Tā mērķis – sagatavot ieteikumus ainavu aizsardzībai, atjaunošanai vai jaunu ainavu radīšanai atbilstoši sociāli nozīmīgām sabiedrības vēlmēm un pieprasījumiem. Ainavu plānu var izmantot kā pamatojumu finansiālā un cita veida atbalsta plānošanai un koordinēšanai.

APP2019

Dabas mantojums

(Avots: Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (Latvijā stājusies spēkā 10.04.1995.))

Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam

- Dabas pieminekļi, kas radušies no fizikāliem vai bioloģiskiem veidojumiem vai šādu veidojumu grupām, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no estētiskas vai zinātnes viedokļa;
- Ģeoloģiski vai fiziogēogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas dzīvnieku vai augu sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;
- Ievērojamas dabas vietas vai ierobežotas dabas teritorijas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

DAP

Dabas aizsardzības pārvalde

EM

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija

ES

Eiropas Savienība

EUR

Eiro

HESPI

Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūts

Iekšzemes ūdensceļi (šī dokumenta ietvaros)

Vēsturiskie ūdensceļi, kam piemīt kultūrvēsturiska vērtība (kuģu ceļi iekšzemes ūdeņos, iekšzemes ūdeņi, kas izmantoti izzudušā saimnieciskajā darbībā (piemēram, kokmateriālu pludināšana) un senāk apdzīvotas teritorijas iekšzemes ūdeņu krastos, kur aplūkojami kultūras pieminekļi), kā arī upes un ezeri, kas mūsdienās tiek izmantoti atpūtai, rekreācijai un transportam

Iekšzemes ūdeņi

(Avots: Ūdens apsaimniekošanas likums, spēkā no 15.10.2002.)

Visi stāvošie un tekošie ūdeņi uz zemes virsmas, kā arī visi pazemes ūdeņi uz sauszemes pusi no bāzes līnijas (pamatlīnijas, no kuras mēra teritoriālās jūras ūdeņus)

KM

Latvijas Republikas Kultūras ministrija

KPP2020

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam "Radošā Latvija"

Kultūras mantojums

(Avots: Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (Latvijā stājusies spēkā 10.04.1995.))

- Pieminekļi: arhitektūra, monumentālās skulptūras un glezniecības darbi, arheoloģiski elementi vai struktūras, uzraksti, alas vai elementu grupas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, mākslas vai zinātnes viedokļa;
- Ansambļi: atsevišķu vai apvienotu ēku grupas, kam dēļ to arhitektūras, vienotības vai to vietas ainavā ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, mākslas vai zinātnes viedokļa;
- Ievērojamas vietas: cilvēka radītas vai cilvēka un dabas kopīgi radītas, kā arī teritorijas, kas ietver arheoloģiski ievērojamas vietas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, estētikas, etnoloģijas vai antropoloģijas viedokļa.

LIAS2030

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

LTAP2020

Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam

LVAF

Latvijas vides aizsardzības fonds

Nacionālas nozīmes ainava

(Avots: Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam)

Aizsargājamiem ainavu apvidiem, nacionālie un dabas parki

Nemateriālais kultūras mantojums

(Avots: Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (Latvijā stājusies spēkā 20.04.2006.))

Paražas, spēles un mutvārdu izpausmes formas, zināšanas un prasmes, kā arī ar tiem saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas, ko kopienas, grupas un dažos gadījumos – atsevišķi indivīdi atzīst par sava kultūras mantojuma daļu. Šo nemateriālo kultūras mantojumu, kas tiek nodots no paaudzes paaudzē, kopienas un grupas nemitīgi rada no jauna atkarībā no apkārtējās vides, mijiedarbībā ar dabu un savu vēsturi, un tas veido viņās identitātes un pēctecības izjūtu, tādējādi veicinot cieņu pret kultūras daudzveidību un cilvēka radošo darbību.

NKMP

Nacionālā Kultūras mantojuma pārvalde

NVO

Nevalstiskā organizācija

SAM

Specifiskā atbalsta mērķis

SWARE

Sustainable heritage management of WAterways REgions
Mantojuma ilgtspējīga apsaimniekošana ūdensceļu reģionos

UNESCO LNK

Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas Latvijas Nacionālā komisija

VARAM

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

ViA

Vidzemes Augstskola

VKKF

Valsts kultūrkapitāla fonds

VPP2020

Vides politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam

VPR	Vidzemes plānošanas reģions
VPRAP2020	Vidzemes plānošanas reģiona atfistības programma 2015.–2020. gadam
VRG	Vietējās rīcības grupas
VTA	Vidzemes tūrisma asociācija
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
%	Procents

Saīsinājumi un apzīmējumi	2
Vispārēja informācija	6
Politikas konteksts	7
Ievads	8
Aktivitāte Nr. 1 Politikas instrumenta SAM 5.5.1. “Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus” izpildes snieguma uzlabošana	11
Aktivitāte Nr. 2 Sadarbības stiprināšana un vienotas izpratnes veidošana starp dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldītājiem	15
Aktivitāte Nr. 3 Sabiedrības iesaistīšana vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgā izmantošanā	20
Aktivitāte Nr. 4 VPR teritorijā esošo Vietējo rīcības grupu attīstības stratēģiju pilnveidošana	23
Rīcības plāna uzraudzības (monitoringa) plāns	26

Projekta nosaukums | Mantojuma ilgtspējīga apsaimniekošana ūdensceļu reģionos

Abreviatūra | SWARE

Vadošais partneris | Asociācija "Regio Water" (Nīderlande)

Partnera organizācija | Vidzemes plānošanas reģions

Valsts | Latvija

NUTS2 reģions | Latvija

Par projektu | Iesaistītie partneri SWARE projektā tiecas panākt labāku līdzsvaru starp dabas un kultūras resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu. Balstoties uz labās prakses pārņemšanu no citām valstīm, projekta partneri cenšas uzlabot savu reģionu attīstības programmas un politikas dokumentus, ko pašlaik kavē dažādi ierobežojumi, piemēram, sadrumstalota pārvaldības struktūra bez atbilstošām sadarbības formām. Tieši tāpēc SWARE projektā tiek meklēti instrumenti, kā stimulēt jaunu līdzdalības formu veidošanu pārvaldībā, lai nodrošinātu efektīvu ilgtspējīgas reģionālās attīstības politiku. Projekta vispārējais ieguvums būs lēmumu pieņēmēju, publisko un privāto personu, kā arī iedzīvotāju zināšanu un attieksmes maiņa par kultūras un dabas vērtību aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu.

SWARE projektā iesaistītie iekšzemes ūdensceļu reģioni ir ar lielu vienotā kultūras un dabas mantojuma vērtību, kas padara reģionus ainaviski pievilcīgus, veicinot pieaugošu ceļotāju interesi. Tāpēc ir svarīgi aktualizēt un izcelt jautājumus, kas ir svarīgi tiem dabas un kultūras mantojuma pārvaldītājiem, kas vēlas aktīvi darboties tūrisma jomā.

Rīcības plāns ietekmēs:

- Investīciju programmu “Izaugsme un nodarbinātība”
- Eiropas teritoriālās sadarbības programmu
- Citus reģionālās attīstības politikas instrumentus

Politikas dokumenta nosaukums | Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” Specifiskais atbalsta mērķis 5.5.1. “Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus”.

Iesaistoties projektā SWARE, VPR mērķis ir izstrādāt rekomendācijas, ieteikumus, kā arī noteikt konkrētas rīcības, pamatojoties uz SAM 5.5.1., tā, lai esošie un arī turpmāk veidotie finanšu instrumenti veicinātu augšupēju iesaisti dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldībā un veicinātu publiskā un privātā sektora sadarbības partneru sadarbību, lai attīstītu ar dabas un kultūras mantojuma objektiem saistītus pakalpojumus.

Rīcības plāns tā izstrādes gaitā apspriests ar KM, kas ir par SAM 5.5.1. plānošanu un ieviešanu atbildīgā iestāde, VARAM, kas ir iesaistīta kā KM sadarbības partneris SAM 5.5.1. plānošanā un ieviešanā. Šīs ministrijas ir informētas un iesaistījušās rīcības plāna izstrādes procesā un plāno iespēju robežās iesaistīties tā ieviešanā.

Rīcības plānā iekļautās prioritārās rīcības ir vērstas uz politiku un tās īstenošanas instrumentu pilnveidi, īpaši uz nacionālās darbības programmas SAM 5.5.1. pilnveidi, tomēr neizslēdzot arī citus politikas instrumentus, kas ir būtiski, veicinot integrētu pārvaldību dabas un kultūras mantojumu jomā gan vietējā, gan reģionālā mērogā (Vidzemes kultūras programma, LEADER pieejas pasākumi, kas primāri tiek finansēti no Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, un Reģionālās politikas pamatnostādnes).

Rīcības plāns ir izstrādāts ar mērķi iniciēt un īstenot tādus pasākumus, kuru ieviešana:

1) Uzlabotu dabas un kultūras mantojuma integrētu pārvaldību Vidzemes reģiona teritorijā (izceļot dabas un kultūras mantojuma objektus pie iekšzemes ūdensceļiem);

2) Veicinātu vienotu dabas un kultūras mantojuma turpmāku ilgtspējīgu attīstību Vidzemes reģiona teritorijā un uzlabotu reģionālo politiku tūrisma attīstībai.

“Vidzemes reģions” šajā dokumentā ir Vidzemes plānošanas reģiona administratīvā teritorija un tam pieguļošā funkcionālā teritorija.

Plānā iekļautās aktivitātes un rekomendācijas balstās uz SWARE projekta ietvaros notikušo tematisko darba grupu diskusijām, iepazītajām ārvalstu partneru labajām praksēm, kā arī analizē par dabas un kultūras mantojuma integrētu pārvaldību Vidzemē un Latvijā izdarītajiem secinājumiem.

Latvija ir pielīdzināma ūdens resursiem bagātākajām valstīm pasaulē, Vidzemē esošajam Gaujas upju baseinam aizņemot 20,2% no Latvijas teritorijas. Lai gan mūsdienās Latvijā nepastāv iekšzemes ūdensceļi Eiropā un pasaulē pieņemtā izpratnē, kur tas saistās ar pasažieru un kravu transporta funkcijām, Latvijā iekšzemes ūdeņi bieži tiek izmantoti tūrismā, piedāvājot pakalpojumus, kas veidoti saistībā ar tiem piemītošo kultūrvēsturisko vērtību (senie kuģošanas ceļi, izzudušās saimnieciskās darbības, piemēram, kokmateriālu pludināšana u.c.) un atpūtas un rekreācijas iespējām. Tomēr tūristu piesaisti galvenokārt veicina tieši kultūras mantojuma objekti, piemēram, arhitektūra, arheoloģiski elementi, ēku grupas u. c., kas atrodas iekšzemes ūdeņu krastos. Vidzemē šo iekšzemes ūdeņu tuvumā atrodas lielākā daļa no esošā dabas un kultūras mantojuma objektiem, tādēļ SWARE projekta ietvaros ir aktuāli attīstīt jautājumu par dabas un kultūras mantojuma integrētu pārvaldību, lai nodrošinātu šo objektu ilgtspējīgu attīstību.

Rīcības plāna izstrādes gaitā tika organizētas 3 tematiskās darba grupas, kurās piedalījās VPR pašvaldību pārstāvji, SWARE projekta eksperti no VPR, valsts institūciju (KM, NKMP, DAP, UNESCO LNK), nevalstisko organizāciju (LLF), pētniecības institūciju (ViA HESPI) un ārējo konsultantu (SIA “Civitta Latvija”) pārstāvji. Diskusiju dalībnieki kopīgi analizēja aktuālās problēmas Vidzemes reģiona teritorijā dabas un kultūras mantojuma pārvaldībā, kā arī SWARE projekta labās prakses piemēru pārneses iespējas, un to ieteikumi iekļauti īstenojamo aktivitāšu klāstā.

Ārvalstu prakses piemēri tika iegūti no SWARE projekta ietvaros notikušajiem pieredzes apmaiņas braucieniem uz Īriju, Itāliju un Nīderlandi, kuros devās SWARE projekta eksperti no VPR un VPR pašvaldību, valsts institūciju un ViA HESPI pārstāvji.

Analīzē par dabas un kultūras mantojuma integrētu pārvaldību Vidzemē un Latvijā iegūtie secinājumi tika balstīti uz intervijām ar 19 VPR pašvaldību (Valmieras pilsēta, Jaunpiebalgas novads, Beverīnas novads, Amatas novads, Raunas novads, Ērgļu novads, Priekuļu novads, Burtnieku novads, Apes novads, Rūjienas novads, Gulbenes novads, Valkas novads, Madonas novads, Cēsu novads, Alūksnes novads, Kocēnu novads, Līgatnes novads, Varakļānu novads, Lubānas novads) pārstāvjiem, intervijām ar KM, VARAM un NKMP pārstāvjiem, **nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumentu** (LIAS2030, VPP2020, KPP2020, VPRAP2020, APP2019, LTAP2020) **analīzi, publiski pieejamo statistikas datu analīzi u. c. ar jomu saistītiem avotiem.**

Apkopojot ekspertu un iesaistīto institūciju pārstāvju viedokli, tika konstatēta nepietiekama sadarbība un sinerģijas trūkums starp valsts institūciju, pašvaldību un dabas un kultūras mantojuma objektu īpašnieku darbību. Kā puses vienojošais elements tika atzīta ainava, kuras saglabāšana un atjaunošana veicina līdzsvarotu sadarbību starp tiem. Savukārt ilgtspējas pamatā ir tas, vai dabas un kultūras mantojums tiek pielietots vietējo iedzīvotāju labklājības un sociālekonomiskās vides uzlabošanā, ko tieši ietekmē tas, cik sistemātiska un vienota pieeja tiek piemērota dabas un kultūras mantojuma objektu iekļaušanai plašākā tūrisma galamērķī.

Rīcības plānā ir iekļautas 4 aktivitātes, kuras īstenošas vai iniciēs VPR administrācija. VPR administrācija to veiks patstāvīgi vai sadarbībā ar valsts un VPR pašvaldību iestādēm, izglītības un pētniecības institūcijām, NVO un citām ieinteresētajām pusēm.

Dokuments saturiski ir veidots, pamatojot katru rīcības virzienu, identificējot ieviešamās aktivitātes un pasākumus, t. sk. labās prakses pārņemšanas iespējas un rekomendācijas pašvaldībām, un darba grupas dalībnieku lomu prioritāro virzienu aktivitāšu īstenošanā.

Katram rīcības virzienam ir sniegta šāda detalizēta informācija:

 Pamatojums (SWARE projekta ietvaros konstatētās problēmas un apkopotie priekšlikumi, kas kalpo kā argumenti) konkrētās prioritārās rīcības izvēlei.

 Partneru labās prakses pārneses iespējas / ieteiktās rekomendācijas.

 Konkrētās ieviešamās **rīcības / pasākumi**

 un to sasniegto **rezultātu indikatoru**.

 Iesaistītās puses jeb institūcijas, kuras ir iesaistītas un/vai būtu iesaistāmas prioritāro rīcību īstenošanā, kā arī šo organizāciju loma.

 Laika ietvars, kurā identificētās prioritārās rīcības būtu nepieciešams ieviest.

 Izdevumi un finansējuma avoti jeb nepieciešamie finanšu resursi identificēto prioritāro rīcību ieviešanai.

Rīcības plānā identificētās 4 aktivitātes:

1. Politikas instrumenta SAM 5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" izpildes snieguma uzlabošana

2. Sadarbības stiprināšana un vienotas izpratnes veidošana starp dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldītājiem

3. Sabiedrības iesaistīšana vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgā izmantošanā

4. VPR teritorijā esošo Vietējo rīcības grupu attīstības stratēģiju pilnveidošana

Rīcības plānā iekļautās aktivitātes galvenokārt aptver šādus tematus:

- Lejupēja iesaiste pārvaldībā
- Augšupēja iesaiste pārvaldībā
- Tūrisma galamērķu attīstība un mārketings

Rīcības plānam ir sagatavots tā īstenošanas uzraudzības plāns ar uzraudzības rādītājiem. Atbildību par rīcības plāna uzraudzību uzņemsies VPR administrācija. Rīcības plāna uzraudzība ir plānota no 2018. gada oktobra līdz 2020. gada septembrim.

Politikas instrumenta SAM 5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" izpildes snieguma uzlabošana

Šajā aktivitātē ietvertas rīcības un pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot politikas instrumenta SAM 5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" rezultātu sniegumu. To paredzēts sasniegt, organizējot apmācības ieinteresētajām pusēm, lai veicinātu SAM 5.5.1. rezultatīvo rādītāju pieaugumu un sniedzot atzinumus par pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem, izvērtējot, vai tajos iekļautās darbības atbilst dabas un kultūras mantojuma integrētai pārvaldībai.

Pamatojums

- Investīcijas teritorijas attīstībā, atjaunojot tajā dabas un kultūras mantojuma objektus un pilnveidojot to attīstībai nepieciešamo infrastruktūru, veicina gan iedzīvotāju dzīves kvalitātes, gan teritorijas pievilcīguma paaugstināšanos. To mērķis ir iedzīvotāju skaita palielināšanās un tūristu pieplūdums, kā rezultātā palielinās pieprasījums pēc dažādiem produktiem un pakalpojumiem tūrisma, ēdināšanas, viesnīcu, transporta, veselības aprūpes, izklaides, tirdzniecības, būvniecības u. c. jomās, kas veicina investīciju atdevi un teritorijas sociālekonomisko attīstību.
- Dabas un kultūras mantojuma objektu saglabāšana, aizsardzība un attīstība sadarbības projektu formā veicina integrētu katras teritorijas specifiskajām vajadzībām atbilstošu ideju īstenošanu. Sadarbības projektu īstenošana, kurā piedalās vairākas pašvaldības un dažādi dabas un kultūras mantojuma īpašnieki, vērtējama kā pamats investīciju sinerģijas veicināšanai un projekta rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai.
- SAM 5.5.1. ietvaros katra sadarbības projekta ietvaros tika atlasīti dabas un kultūras mantojuma objekti ar vislielāko ietekmi uz teritorijas sociālekonomiskā potenciāla attīstīšanu, nodrošinot iespēju pašvaldībām īstenot savās attīstības programmās pamatotās projektu idejas.
- Esošais SAM 5.5.1. investīciju apjoms uz vienu atbalstīto objektu ir pietiekoši apjomīgs, lai nodrošinātu sagaidīto ietekmi uz teritoriju sociālekonomisko attīstību un sasniegtu rezultatīvos rādītājus, kas paredz 15 jaunradītus pakalpojumus dabas un kultūras mantojuma objektos un apmeklējuma skaita pieaugumu, salīdzinot ar

2015. gadu – ne mazāk kā 140 000 apmeklējumi. Tomēr ietekmi ir iespējams paaugstināt vēl vairāk, īstenojot izglītības pasākumus, kuros tiktu apmācīti, piemēram, SAM 5.5.1. projektu īstenošanai (VPR teritorijā tās ir Alūksnes, Cēsaines, Gulbenes, Cēsu, Amatas un Pārgaujas novadu pašvaldības un Smiltenes, Valmieras, Rubenes un Cēsu evaņģēliski luteriskās draudzes), lai veidotu jaunus, kompleksus tūrisma produktus un nodrošinot šo jaunradīto pakalpojumu ilgtspējīgu attīstību.

- Situācijas analīzē, veicot telefonintervijas ar 19 VPR pašvaldību pārstāvjiem un analizējot 26 VPR pašvaldību attīstības programmas, tika noskaidrots, ka VPR pašvaldības darbā ar dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldību apzinās to nozīmi savas teritorijas attīstībā, taču tās nepietiekami izmanto tādus aspektus kā sadarbības veidošana, dabas un kultūras mantojuma izmantošana integrētu pakalpojumu attīstīšanā, rezultāta rādītāju noteikšana un investīciju sasaiste ar citām publiskā un privātā sektora investīcijām.

Partneru labā(-ās) prakse(-es) zināšanu pārnesei

Labā prakse par **Lough Derg ezeru (Īrija)** paredz attīstīt jaunu tūrisma galamērķi, piedāvājot tūristiem izmantot to rekreācijas un citām aktivitātēm pie ūdens. Projekta īstenošanai tika izveidota publiskā un privātā sektora partneru politikas plānošanas grupa, kuras mērķis bija kopīgi izstrādāt aktivitātes tūrisma attīstībai, organizēšanai un reklamēšanai. Kompleksa integrēta pieeja galamērķa pārvaldībai ir ievērojami palielinājusi piedāvāto produktu, pakalpojumu un tūristu skaitu.

VPR pašvaldībām, pārņemot šo praksi:

- Iesaistoties pašvaldības pārstāvjiem, jāizveido sadarbības grupa, kura organizēs regulāras sadarbības grupas sanāksmes. Tajā ieteicams iesaistīt dabas un/vai kultūras mantojuma speciālistus, kas strādā DAP un/vai NKMP.
- Jāveido sadarbības grupa, kuras sastāvā iekļauti pašvaldību un privātā sektora pārstāvji, kuri ir ieinteresēti tūrisma attīstībā. Sadarbības grupā jāpieaicina tūrisma eksperti, kuri spētu plānot teritorijas mārketingu, piemēram, ViA HESPI pārstāvji.
- Sadarbības grupā jāizstrādā priekšlikumi pašvaldību attīstības programmu papildināšanai ar aktivitātēm, kas saistītas ar dabas un kultūras mantojuma objektiem saistītiem pakalpojumiem un veicina to saglabāšanu, aizsardzību un attīstību, kā sadarbības partnerus iekļaujot privātā sektora pārstāvjus.

Rīcības / pasākumi

1. Organizēt apmācības ieinteresētajām pusēm kompleksu kultūras un dabas tūrisma produktu attīstībai un izveidei, lai veicinātu SAM 5.5.1 rezultatīvo radītāju pieaugumu (mērķis – efektīva investīciju atdeve uz objektu).
2. VPR, sniedzot atzinumus par VPR pašvaldību attīstības programmu atbilstību reģiona teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem un normatīvo aktu prasībām, pievērš uzmanību tam, vai attīstību dokumentos iekļautās darbības atbilst dabas un kultūras mantojuma integrētai pārvaldībai.
3. Sekot līdzi politikas instrumenta starpposma izvērtējumam un iesniegt nepieciešamos priekšlikumus atbildīgajām institūcijām ar SWARE projektā izstrādātajām rekomendācijām SAM 5.5.1. pilnveidei un / vai iesniegt priekšlikumus jauna politikas instrumentu izstrādē par dabas un kultūras mantojumu attīstību laika periodā pēc 2020. gada.

Rezultātu indikatori

- Noorganizētas apmācības kompleksu kultūras un dabas tūrisma produktu attīstībai, kā rezultātā tiks radīti jauni produkti vai pakalpojumi (vismaz 1 apmācības).
- Nosūtīts vismaz viens atzinums, kurā izteikts priekšlikums pašvaldību attīstības dokumentos iekļaut darbības, kas atbilst vienotā dabas un kultūras mantojuma integrētai pārvaldībai.
- Iesniegti priekšlikumi atbildīgajām institūcijām ar SWARE projektā izstrādātajām rekomendācijām.

Iesaistītās puses

VPR administrācija – apmācību organizēšana, atzinumu sniegšana par VPR pašvaldību attīstības programmām; iesniegtie priekšlikumi atbildīgajām institūcijām ar SWARE projektā izstrādātajām rekomendācijām.

VPR pašvaldības – piedalīšanās VPR organizētajās apmācībās, attīstības programmu papildināšana vai grozīšana, iekļaujot darbības, kas atbilst dabas un kultūras mantojuma integrētai pārvaldībai.

VPR pašvaldību tūrisma uzņēmēji, VTA u. c. ieinteresētās puses – piedalīšanās VPR organizētajās apmācībās.

Laika ietvars

Līdz 2019. gada IV ceturksnim.

Izdevumi un finansējuma avoti

VPR administrācijas administratīvie izdevumi un VPR īstenotie sadarbības projekti, piemēram, ERASMUS+ programmas projekts “Kultūras mantojuma un pievilcīgas dzīves vides profesionāļi”

Sadarbības stiprināšana un vienotas izpratnes veidošana starp dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldītājiem

Šajā aktivitātē ietvertas aktivitātes un pasākumi, kuru mērķis ir sadarbības stiprināšana un vienotas izpratnes veidošana starp dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldītājiem. To paredzēts sasniegt, nodrošinot daudzlīmeņu starpnozaru iesaistīto pušu Sadarbības platformas darbību, organizējot tematiskās sanāksmes un izstrādājot priekšlikumus, lai uzlabotu integrētu dabas un kultūras mantojuma pārvaldību.

Pamatojums

- SAM 5.5.1 atbalsts kultūrai un dabai tiek administrēts no divām atbildīgajām ministrijām VARAM un KM. Tāpat SAM 5.5.1. projekti tiek īstenoti kā sadarbības projekti, kurā piedalās vairākas pašvaldības un dažādi dabas un kultūras mantojuma īpašnieki, tā veidojot pamatu investīciju sinerģijas veicināšanai un pozitīvas ietekmes veidošanai teritorijās, kas pārsniedz vienas pašvaldības administratīvo teritoriju. Šādi projekti dod nozīmīgu ieguldījumu kopīga tūrisma piedāvājuma veidošanā un starptautiskās konkurētspējas palielināšanā.
- Situācijas analīzē tika veiktas telefonintervijas ar 19 VPR pašvaldībām. Tās visas norādīja, ka pašvaldībā nav viena atbildīgā persona, kas atbildētu par dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldības jautājumiem. Faktiski šī atbildība ir vai nu sadalīta starp vairākiem darbiniekiem dažādās pašvaldību nodaļās, arī to uzņemas, piemēram, muzeja darbinieki.
- Dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli ir teritorijas, kas apvieno Latvijas unikālo kultūras un dabas mantojumu. Atbilstoši Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam noteiktajam ainavu plāns ir teritorijas attīstības plānošanas dokuments, ainavu pārvaldības plāns, kuru izstrādā kā nacionālā, reģionālā vai vietējā teritorijas attīstības plānošanas līmeņa tematisko plānojumu. Tā mērķis – sagatavot ieteikumus ainavu aizsardzībai, atjaunošanai vai jaunu ainavu radīšanai atbilstoši sociāli nozīmīgām sabiedrības vēlmēm un pieprasījumam. Ainavu plānu var izmantot kā pamatojumu finansiālā un cita veida atbalsta plānošanai un koordinēšanai¹.
- APP2019 VARAM tiek piešķirts uzdevums “Izstrādāt metodiskas vadlīnijas par ainavu plānošanu reģionālajā un vietējā līmenī, ietverot tajās izvērstu terminu skaidrojumu un Latvijas galveno ainavu tipu raksturojumu”².

¹ Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4427>

² Turpat

- Telefonintervijās ar VARAM Telpiskās plānošanas departamenta pārstāvjiem noskaidrots, ka ZPR un “Baltijas Vides Forums” sadarbībā ar VARAM pašlaik izstrādā vadlīnijas par ainavu plānošanu reģionālā un vietējā līmenī. 2019. gadā plānota vadlīniju projekta apspriešana un pilnveidošana sadarbībā ar plānošanas reģioniem un iesaistītajām pusēm.
- Lai ainavu aizsardzība, atjaunošana vai jaunu ainavu radīšana tiktu veikta atbilstoši sabiedrības vēlmēm un pieprasījumam, ainavu plānošanas vadlīnijās jāparedz vairāku līmeņu sadarbības veidošana starp valsts institūcijām, plānošanas nodrošināšanā.

Partneru labā(-ās) prakse(-es) zināšanu pārnesei

Labā prakse **Green & Blue Futures projekti (Īrija)** paredz, ka projekta īstenošanā nacionālais labdarības fonds ūdensceļu attīstībai (Canals&Rivers Trust) sadarbojās ar vietējo pašvaldību darbiniekiem, saskaņojot pašvaldību plānotās aktivitātes ar fonda atbalstītajām darbībām. Rezultātā iedzīvotāji tika iesaistīti upju krastos esošo dabas un kultūras mantojuma objektu labiekārtošanā, lai to varētu izmantot rekreācijas aktivitātēm.

VPR, pārņemot šo praksi:

- Jāveido dialogs ar valsts un nevalstiska sektora organizācijām, kas atbalstītu un veicinātu VPR pašvaldību plānoto aktivitāšu ieviešanu (piemēram, LVAF un VKKF);
- Jāorganizē sanāksmes, kuru laikā pašvaldības tiek iepazīstinātas ar attīstības vadlīnijām, kā nacionālā mērogā tiek plānota vides un infrastruktūras attīstība un sabiedrības iesaiste tajā.

Labā prakse **Rotterdam Tidal Park (Nīderlande)** paredz, ka projekta īstenošanā tika plānota vienota iniciatīva upes deltas un krastu piekļuves, dabas pamatnes atjaunošanai, kā arī rekreācijas plānošanai tajā. Tas veikts ar uzskatāmu vizualizāciju un iesaistot plašu sabiedrības daļu tālākā apspriešanā.

VPR pašvaldībām (iekšzemes ūdeņu krastos), pārņemot šo praksi:

- Jārīko publiskā un privātā sektora partneru sanāksmes, iesaistot vairākas kaimiņu pašvaldības, kuras atrodas kopēju iekšzemes ūdeņu krastos, lai veidotu vienotu iniciatīvu teritorijas attīstīšanai, piemērotas infrastruktūras izveidei, sociālās dzīves kvalitātes un labklājības uzlabošanai, izmantojot dabas un zemes resursus;
- Jāveido dialogs ar valstisku vai nevalstisku organizāciju, kas atbalstītu vai veicinātu sabiedrības iesaisti VPR pašvaldību plānoto aktivitāšu ieviešanā (piemēram, LVAF un VKKF);

- Jāizveido pašvaldību teritoriju vienojošus tūrisma maršrutus iekšzemes ūdeņu krastos, īstenojot vienoto iniciatīvu.

Labā prakse **Waterdriehoek (Nīderlande)** paredz, ka projektā sadarbojās desmit publiskā un privātā sektora partneri ar mērķi uzlabot trīs upju pieejamību un atpazīstamību. Projekta īstenošanai netika izveidota institucionāla organizācija, taču iesaistītās puses tikās sanāksmēs, lai lemtu par atbildības un uzdevumu sadalījumu.

VPR pašvaldībām, pārņemot šo praksi:

- Jārīko publiskā un privātā sektora partneru sanāksmes, informējot tos par gūto pieredzi no labās prakses piemēriem Latvijā un ārvalstīs un iesaistīto pušu sadarbības modeļiem, kā arī partneru un sabiedrības ieguvumiem;
- Sanāksmēs publiskā un privātā sektora partneriem kopīgi jāplāno uzdevumi infrastruktūras labiekārtošanai, lai nodrošinātu dabas un kultūras mantojuma objektu sasniedzamību, veidojot atpūtas takas, veloceliņus, peldrīku (laivas, ūdens motocikli u. c.) piestātnes u. c. un mārketinga kampaņu īstenošanai, lai ūdensceļu izmantošanai piesaistītu gan tūristus, gan vietējos iedzīvotājus.

Labā prakse **Leonardo trails (Itālija)** paredz, ka projekta pārvaldībai trīs pašvaldības izveidoja vienotu izpildkomiteju, kas veica administratīvo jautājumu izpildi. Tās darbībā tika iesaistīti pārstāvji no sabiedriskajām organizācijām, lai tās piedalītos sadarbības stratēģiskā plāna izstrādē. Izmantojot stāstus par ievērojamām personām, starp pašvaldībām tika izstrādāts jauns tūrisma galamērķis, kurā iekļauti ar šiem stāstiem saistīti objekti (dabas pieminekļi ūdenstilpņu krastos, kultūrvēsturiskas ēkas u. c.).

VPR pašvaldībām, pārņemot praksi:

- Jāizveido vairāku sadarbībā ieinteresētu pašvaldību izpildkomiteja;
- Jāpiesaista tūrisma eksperts aktivitāšu izpildei;
- Jāapkopo stāsti un vēsturiskā informācija par ievērojamām personām;
- Jāizveido kopīgas tūrisma takas, kas apvieno gan dabas, gan kultūras mantojuma objektus, veidojot tūrisma galamērķi vairāku pašvaldību teritorijā.

Rīcības / pasākumi

1. Izveidot daudzlīmeņu starpnozaru iesaistīto pušu Sadarbības platformu (iesaistot gan dabas, gan kultūras jomas ekspertus no DAP un NKMP, gan Vidzemes vietējo

pašvaldību pārstāvjus, gan privātā sektora pārstāvjus). Iesaistīt jaunas ieinteresētāspuses (piemēram, LVAf, VKKF, UNESCO, Latvijas Lauku forums, Baltijas Vides Forums, Latvijas Lielo pilsētu asociācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Vidzemes tūrisma asociācija, Latvijas valsts meži, privātais sektors, utt.). Sadarbības platforma tiek veidota, pamatojoties uz projekta SWARE ietvaros izveidoto darba grupu.

2. Iesaistīt jaunas ieinteresētās puses (piemēram, LVAf, VKKF, UNESCO, Lauku attīstības forums, Baltijas Vides Forums, Latvijas Lielo pilsētu asociācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Vidzemes tūrisma asociācija, Latvijas valsts meži, privātais sektors, utt.).

3. Organizēt sadarbības platformas tematiskās sanāksmes par SWARE projekta pirmajā fāzē definētajiem problēmjasautājumiem:

- Dabas un kultūras mantojuma objektu nozīme pašvaldību attīstībā un nepieciešamais atbalsts to pārvaldībā;
- Ainavu politikas plānošana un tās pilnveidošana;
- Iekšzemes ūdensceļu pārvaldības jautājumi;
- Iedzīvotāju iesaistīšana dabas un kultūras mantojuma pārvaldībā;
- Pašvaldību un privātā sektora partneru sadarbības veidošana tūrisma galamērķos.

4. Sadarbības platformā sagatavot un iesniegt atbildīgajām nozares institūcijām priekšlikumus, lai uzlabotu integrētu dabas un kultūras mantojuma pārvaldību.

5. Jaunu sadarbības projektu un pasākumu iniciēšana starp Sadarbības platformā iesaistītajam pusēm (nodrošinot sinerģiju ar projekta SWARE aktivitātēm un rezultātiem).

Rezultātu indikatori

- Iesaistīto pušu Sadarbības platformas izveidošana.
- Jaunu ieinteresēto pušu iesaiste (vismaz 5).
- Noorganizētas 5 sadarbības platformas tematiskās sanāksmes.
- Sadarbības platformas iesniegtie priekšlikumi atbildīgajām institūcijām (5 priekšlikumi).
- Sadarbības platformas iniciētie sadarbības projekti un/vai pasākumi.

Iesaistītās puses

VPR administrācija – daudzlīmeņu starpnozaru iesaistīto pušu Sadarbības platformas izveide, jaunu ieinteresēto pušu iesaistīšana, sadarbības platformas tematisko sanāksmju organizēšana, priekšlikumu apkopošana.

VPR pašvaldības – sadarbošanās ar VPR administrāciju, piedaloties tematiskajās sanāksmēs.

VARAM, KM, EM, DAP, NKMP, Latvijas Lielo pilsētu asociācija, Latvijas Pašvaldību savienība, LVAF, VKKF, Latvijas Lauku forums, UNESCO, Baltijas Vides Forums, Vidzemes tūrisma asociācija, Latvijas valsts meži – sadarbošanās ar VPR administrāciju, katrai deleģējot vienu pārstāvi, kas piedalītos darba grupas sanāksmē, vienošanās ar VPR administrāciju un VPR pašvaldībām par tālāk virzāmiem priekšlikumiem, lai uzlabotu integrētu dabas un kultūras mantojuma pārvaldību.

Laika ietvars

Pasākumus plānots veikt līdz 2020. gada IV ceturksnim:

- 2019. gada I ceturksnī rīkot sadarbības platformas tematisko sanāksmi “Dabas un kultūras mantojuma objektu nozīme pašvaldību attīstībā un nepieciešamais atbalsts to pārvaldībā”;
- 2019. gada II ceturksnī rīkot sadarbības platformas tematisko sanāksmi “Ainavu politikas plānošana un tās pilnveidošana”;
- 2019. gada IV ceturksnī rīkot sadarbības platformas tematisko sanāksmi “Iekšzemes ūdensceļu pārvaldības jautājumi”;
- 2020. gada I ceturksnī rīkot sadarbības platformas tematisko sanāksmi “Iedzīvotāju iesaistīšana dabas un kultūras mantojuma pārvaldībā”;
- 2020. gada II ceturksnī rīkot sadarbības platformas tematisko sanāksmi “Pašvaldību un privātā sektora partneru sadarbības veidošana tūrisma galamērķos”.

Izdevumi un finansējuma avoti

Darba grupas dalībnieku administratīvie izdevumi, iespēju robežās nodrošinot pārstāvju nokļūšanu un dalību darba grupas sanāksmēs.

Izdevumi par darba grupas sanāksmes telpām, ko nodrošina VPR administrācija vai kāda no darba grupā iesaistītajām pusēm brīvprātīgā kārtībā.

Sabiedrības iesaistīšana vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgā izmantošanā

Šajā aktivitātē ietvertas rīcības un pasākumi, kuru mērķis ir sabiedrības iesaistīšana vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgā izmantošanā. To paredzēts sasniegt, papildinot Vidzemes kultūras programmu ar aktivitāti, kas virzīta uz sabiedrības iesaisti dabas un kultūras mantojuma attīstībā, organizējot izglītojošas aktivitātes par sabiedrības iesaistes iespējām dabas un kultūras mantojuma attīstībā, iesaistot un informējot sabiedrību par iespēju brīvprātīgi veikt dabas un kultūras mantojuma vērtību apzināšanu un uzturēšanu.

Pamatojums

- Situācijas analīzē tika veiktas telefonintervijas ar 19 VPR pašvaldībām. Tās minēja, ka dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu pārvaldību kavē tas, ka pašvaldību iedzīvotāji, kas ir zemes īpašnieki ar uz tās esošiem dabas un kultūras mantojuma objektiem (turpmāk – dabas un kultūras mantojuma objektu īpašnieki), pārāk pasīvi iesaistās dabas un kultūras mantojuma pārvaldībā tādu iemeslu dēļ kā pārliecības trūkums par objektu spēju piesaistīt tūristus, informācijas trūkums par labās prakses piemēriem, kā attīstīt privātīpašumā esošo objektu nozīmīgā tūrisma pakalpojumā, finansējuma trūkums tūrisma pakalpojuma uzturēšanai u.c.
- Efektīva sabiedrības iesaiste dabas un kultūras mantojuma pārvaldībā un apsaimniekošanā ir svarīga vairāku iemeslu dēļ:
 - Sabiedrība pieņems un ievēros pārvaldības iniciatīvas efektīvāk, ja tā tiks iesaistīta iniciatīvu izstrādes procesā;
 - Nozīmīgi projekti tiks īstenoti sekmīgi, ja to izstrādes un ieviešanas gaitā tiks veidots dialogs starp vietējo pašvaldību un tās iedzīvotājiem;
 - Dabas un kultūras mantojuma ekspertiem jāņem vērā sabiedrības viedoklis dabas un kultūras mantojuma saglabāšanā un attīstībā, jo iedzīvotāji ir tie, kuri spēj sniegt informāciju par objektu vēsturi, notiekošajiem procesiem, ikdienas funkcijām u.tml.

Partneru labā(-ās) prakse(-es) zināšanu pārnesei

Projekta ietvaros tika apzināti dabas un kultūras mantojuma objekti ap **Suir upi (Īrija)**, kura ir viens no galvenajiem Īrijas ūdensceļiem.

VPR pašvaldībām, pārņemot šo praksi:

- Jārīko regulāras sanāksmes ar iedzīvotāju, kuru teritorijā atrodas pētāmie ūdensceļi un kuri tos izmanto ikdienā, piedalīšanos;
- Jārosina iedzīvotājus veikt ūdensceļu krastu izpēti un dabas un kultūras mantojuma objektu apzināšanu vietējā mērogā;
- Jārosina iedzīvotājus apkopot vēsturiskos stāstus par ūdensceļu krastā esošajiem dabas un kultūras mantojuma objektiem;
- Jāveicina iedzīvotāju izglītošana par kultūras un dabas mantojuma nozīmi, sadarbojoties ar VPR, izglītības iestādēm u.c.;
- Ja iespējams, jānodrošina jebkura ieinteresētā iedzīvotāja, sabiedriskās organizācijas vai uzņēmēja iespēja iesaistīties komunikācijā un diskusijās par dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldību, izmantojot tiešsaistes komunikācijas platformu (piemēram, kā Īrijas pieredze par Sabiedrības līdzdalības tīklu - <https://www.ppntipperary.org/>).

De Rotte upes attīstības organizācija (Nīderlande) veiksmīgi īsteno tu sabiedrības iesaistes un pašiniciatīvas piemēru projekta partneri iepazīna Nīderlandē, kur izveidota De Rotte upes attīstības organizācija, kurā iesaistījušies gan privātā, gan publiskā sektora pārstāvji, kas darbojos uz brīvprātības principa. Organizācijas darbība saistīta ar dažādu aktivitāšu īstenošanu, kas veicina upes krastos dzīvojošo iedzīvotāju dzīves kvalitātes celšanu. Tiek organizēti jauni kultūras un izklaidējoši pasākumi uz ūdens; atbalstītas dažādas uzņēmējdarbības formas, piemēram, upē uzsākta laivu kustība, kas ir interesanta tūristiem. Ar šīs organizācijas atbalstu upes krastā savu uzņēmējdarbību uzsācis restorāns, kas ir labs sociālās uzņēmējdarbības paraugs.

Rīcības / pasākumi

1. Iekļaut Vidzemes kultūras programmā aktivitāti (vienu no atbalstāmajām prioritātēm), kas virzīta uz sabiedrības iesaisti dabas un kultūras mantojuma attīstībā.
2. Organizēt izglītojošas aktivitātes, t. l., semināru(-us) par sabiedrība iesaistes iespējām dabas un kultūras mantojuma attīstībā gan pašvaldībām, kuras īsteno SAM 5.5.1. aktivitātes, gan citiem ar nozari saistītajiem speciālistiem, dabas un kultūras mantojuma objektu īpašniekiem un apsaimniekotājiem.
3. Iesaistīt sabiedrību dabas un kultūras mantojuma vērtības un tās nozīmes apzināšanā.

4. Nosūtīt vismaz 150 elektroniskās vēstules Vidzemes iedzīvotājiem, t. sk., dabas un kultūras mantojuma objektu apsaimniekotājiem, īpašniekiem, lai tos informētu par vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu.

Rezultātu indikatori

- Vidzemes kultūras programmā iekļauta aktivitāte/prioritāte, kas virzīta uz sabiedrības iesaisti dabas un kultūras mantojuma attīstībā (vietējās kopienas iesaiste vienotā dabas un kultūras mantojuma popularizēšanā).
- Noorganizēts vismaz viens seminārs par sabiedrības iesaistes iespējām dabas un kultūras mantojuma attīstībā.
- Sabiedrība iesaistīta dabas un kultūras mantojuma vērtību apzināšanā (Vidzemes ainavu saraksts – sabiedrības izveidots, dokumentēts un publicēts VPR mājas lapā un "Ainavu dārgumi" mājas lapā (<https://ainavudargumi.lv/saraksts/?section=3>)).
- Nosūtītas vismaz 150 elektroniskās vēstules Vidzemes iedzīvotājiem, t. sk., dabas un kultūras mantojuma objektu apsaimniekotājiem, īpašniekiem, lai tos informētu par vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu.

Iesaistītās puses

VPR administrācija – papildināt Vidzemes kultūras programmu, organizēt semināru (-us), iesaistīt sabiedrību dabas un kultūras mantojuma vērtības un tās nozīmes apzināšanā, izsūtīt elektroniskas vēstules Vidzemes iedzīvotājiem.

VPR pašvaldības - piedalīšanās VPR organizētajā(-os) semināros.

Laika ietvars

Pasākumus plānots veikt līdz 2019. gada II ceturksnim.

Izdevumi un finansējuma avoti

VPR administrācijas administratīvie izdevumi.

VPR teritorijā esošo Vietējo rīcības grupu attīstības stratēģiju pilnveidošana

Šajā aktivitātē ietvertas rīcības un pasākumi, kuru mērķis VPR teritorijā esošo vietējo rīcības grupu attīstības stratēģiju pilnveide. To paredzēts sasniegt, tiekoties ar Latvijas Lauku foruma pārstāvjiem, informējot Lauku attīstības programmas uzraudzības grupu par dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu, piedaloties Latvijas Lauku foruma ikgadējā konferencē un nosūtot ieteikumus VPR Vietējām rīcības grupām par to rīcības stratēģiju papildināšanu ar rīcībām, kas saistītas ar dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu attīstību.

Pamatojums

- Pašvaldības norādījušas, ka tās saskaras ar cilvēkresursu trūkumu, kas būtu zinoši dabas un kultūras nozaru speciālisti un veiktu regulāras darbības objektu pārvaldībā (apsekošana, apzināšana u. c.), kā arī sagatavo projektu pieteikumus finansējuma piesaistei. Tajā pašā laikā dabas un kultūras mantojuma objektiem ir liela nozīme iedzīvotāju piederības veidošanā un vienotas kopienas identitātes veidošanā, kas veicina iedzīvotāju labklājību.
- Sadarbojoties ar VRG, VPR pašvaldības var vienoties par to vietējo rīcības stratēģiju papildināšanu ar punktiem, kas saistīti ar dabas un kultūras mantojuma un iekšzemes ūdensceļu ilgtspējīgu attīstību kā:
 - Sadarbība ar izglītības iestādēm par jauniešu iesaisti, integrējot izziņāšanas un izglītošanas pasākumus par dabas un kultūras mantojuma objektiem izglītības saturā un ārpuskolas aktivitātēs u.c.
 - Vietējo viedokļa līderu iniciatīvu atbalsts, kas vēlas veikt un organizēt ar iekšzemes ūdensceļu pārvaldību saistītas darbības (ūdensceļu krastu izpēte par nepieciešamajiem sakopšanas darbiem un infrastruktūras pielāgojumiem, ar ūdensceļiem saistītā nemateriālā kultūras mantojuma apzināšana un saglabāšana, kā arī pārējo iedzīvotāju un jauniešu izglītošana caur aktivitātēm, kā konkursi vai tradīcijas (talkas, saulgriežu svinēšana u. c.)).

Partneru labā(-ās) prakse(-es) zināšanu pārnesei

Identificētā labā prakse **Sloepennetwerk (Nīderlande)** paredz, ka projekta ietvaros tika izveidots vienots ūdensceļu tīkls 400 km garumā, procesā piedaloties gan publiskā, gan privātā sektora pārstāvjiem, gan iedzīvotājiem.

VPR pašvaldībām, pārņemot šo praksi:

- Jāiesaista iedzīvotāji dabas un kultūras mantojuma objektu attīstības projektu izstrādē, nodrošinot tiem iespēju brīvprātīgi iesaistīties, piemēram, informācijas apkopošanā, problēmu un risinājumu apspriešanā u. c.;
- Jāpalielina iesaistīto ieinteresēto pušu loks, iespēju robežās, sadarbojoties ar citām pašvaldībām, lai nodrošinātu projekta ilgtspēju;
- Jāievieš vienota informācijas aprites sistēma par VPR teritorijā esošajiem pašvaldību un plānošanas reģiona projektiem, kas saistīti ar dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu, organizējot regulāras tikšanās ar iesaistītajām pusēm;
- Iesaistītās puses (reģioni, uzņēmēji, VRG) ir jāinformē par ieguvumiem, ko sniedz pašvaldību realizētie projekti, kā arī radītajām uzņēmējdarbības iespējām.

Rīcības / pasākumi

1. Tikšanās ar Latvijas Lauku foruma pārstāvjiem ar mērķi informēt par vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgas attīstības nozīmi.
2. Lauku attīstības programmas uzraudzības grupas informēšana par dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu.
3. Ziņojuma sagatavošana par dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu un dalība Latvijas Lauku foruma ikgadējā konferencē.
4. Ieteikumu sagatavošana VPR teritorijas vietējām rīcības grupām, aicinot savās attīstības stratēģijās iekļaut atbalstu dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgai attīstībai.

Rezultātu indikatori

- Noorganizēta tikšanās ar Latvijas Lauku forumu ar mērķi, informēt par vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgas attīstības nozīmi.
- Lauku attīstības programmas uzraudzības grupas informēšana par dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu.
- Dalība un ziņojuma sagatavošana Latvijas Lauku forumā ikgadējā konferencē par dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu.
- Nosūtīti ieteikumi VPR Vietējām rīcības grupām (kopā 8 vietējās rīcības grupas) savās attīstības stratēģijās iekļaut dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgu attīstību kā vienu no atbalsta rīcībām.

Iesaistītās puses

VPR administrācija – tikšanās organizēšana ar Latvijas Lauku foruma pārstāvjiem, Lauku attīstības programmas uzraudzības grupas informēšana, piedalīšanās Latvijas lauku foruma ikgadējā konferencē, ieteikumu nosūtīšana VPR VRG.

Latvijas Lauku forums – sadarbošanās ar VPR administrāciju, piedaloties tikšanās un iekļaujot VPR administrācijas ziņojumu ikgadējā konferencē.

VPR VRG – VPR administrācijas ieteikumu izskatīšana par savu attīstības stratēģiju papildināšanu.

Laika ietvars

Pasākumus plānots veikt līdz 2020. gada IV ceturksnim.

Izdevumi un finansējuma avoti

VPR administrācijas administratīvie izdevumi.

RĪCĪBAS PLĀNA UZRAUDZĪBAS (MONITORINGA) PLĀNS

Atbildību par rīcības plāna uzraudzību uzņemsies VPR administrācija. Reizi gadā tiks apkopots sadarbības platformas dalībnieku viedoklis par rīcības plāna ieviešanas gaitu un ieteikumiem sadarbības pilnveidošanai.

Aktivitāte	Uzraudzības rādītājs	Kā novērtēt	Atbildīgais
<p>Nr. 1. Politikas instrumenta SAM 5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" izpildes snieguma uzlabošana</p>	<p>1. Organizētas apmācības (vismaz 1 pasākums) 2. Nosūtīts atzinums pašvaldībai savā attīstības programmā iekļaut darbības, kas atbilst vienotā dabas un kultūras mantojuma integrētai pārvaldībai (vismaz 1 atzinums) 3. Sagatavoti un iesniegti priekšlikumi atbildīgajām institūcijām ar SWARE projektā izstrādātajām rekomendācijām SAM 5.5.1. pilnveidei un / vai priekšlikumi jauna politikas instrumentu izstrādē par dabas un kultūras mantojumu attīstību laika periodā pēc 2020. gada</p>	<p>1.1. Darba kārtība 1.2. Dalībnieku saraksts 2. Adresātu saraksts, kuriem nosūtīts atzinums 3. Saraksts ar sagatavotajiem un iesniegtajiem priekšlikumiem</p>	<p>VPR administrācija</p>
<p>Nr. 2. Sadarbības stiprināšana un vienotas izpratnes veidošana starp dabas un kultūras mantojuma objektu pārvaldītājiem</p>	<p>1. Izveidota iesaistīto pušu sadarbības platforma 2. No jauna iesaistītas ieinteresētās puses (vismaz 5) 3. Organizētas sadarbības platformas sanāksmes (vismaz 5) 4. Sagatavoti priekšlikumi (vismaz 5)</p>	<p>Sadarbības platformas sanāksmju protokoli</p>	<p>VPR administrācija</p>

Aktivitāte	Uzraudzības rādītājs	Kā novērtēt	Atbildīgais
<p>Nr. 3. Sabiedrības iesaistīšana vienotā dabas un kultūras mantojuma ilgtspējīgā izmantošanā</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Papildināta Vidzemes kultūras programma 2. Organizēts seminārs 3. Ainavu saraksts 4. Nosūtītas elektroniskās vēstules Vidzemes iedzīvotājiem, t.sk. dabas un kultūras mantojuma objektu īpašniekiem (vismaz 150) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vidzemes kultūras programmas, t. sk., konkursa nolikums 2.1. Darba kārtība 2.2. Dalībnieku saraksts 3. VPR mājaslapā pieejamā informācija (Vidzemes ainavu saraksts) 4. Adresātu saraksts 	<p>VPR administrācija</p>
<p>Nr. 4. VPR teritorijā esošo Vietējo rīcības grupu attīstības stratēģiju pilnveidošana</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizēta tikšanās ar Latvijas Lauku forumu 2. Informēta Lauku attīstības programmas uzraudzības grupa 3. Piedalīšanās Latvijas lauku foruma ikgadējā konferencē 4. Nosūtīti ieteikumi VPR vietējām rīcības grupām 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tikšanās piezīmes 2. Nosūtīta vēstule 3. Dalībnieku saraksts 4. Nosūtītas vēstules (adresātu saraksts, vēstuļu numurs) 	<p>VPR administrācija</p>

Projekts "Mantojuma ilgtspējīga apsaimniekošana ūdensceļu reģionos" (SWARE) tiek īstenots Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) programmā "Interreg Europe 2014.–2020. gadam". Šī publikācija atspoguļo tikai tā autora viedokli, un "Interreg Europe" programmas vadības organizācijas nevar būt atbildīgas par jebkādu tā satura izmantošanu.

European Union
European Regional
Development Fund